

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2024

BESIGHEIDSTUDIES V2

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur voordat die vrae beantwoord word.

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings en dek TWEE van die hoofonderwerpe.

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Bestaan uit DRIE vrae.

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling.

AFDELING C: Bestaan uit TWEE vrae.

Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling.

2. Lees die instruksies vir elke vraag aandagtig deur en neem deeglik kennis van wat vereis word.

Let wel dat SLEGS die antwoorde op die eerste TWEE vrae gekies in AFDELING B en die antwoorde op die EERSTE vraag gekies in AFDELING C nagesien sal word.

3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is. GEEN punte sal toegeken word vir antwoorde wat verkeerd genommer is NIE.
4. Behalwe waar ander instruksies gegee word, moet antwoorde in volsinne wees.
5. Gebruik die puntetoekenning en aard van elke vraag om die lengte en diepte van 'n antwoord te bepaal.
6. Gebruik die tabel hieronder as 'n gids vir punte- en tydstoekenning wanneer elke vraag beantwoord word.

AFDELING	VRAAG	PUNTE	TYD (minute)
A: Objektiewe tipe vrae VERPLIGTEND	1	30	20
B: DRIE direkte/indirekte tipe vrae KEUSE: Beantwoord enige TWEE.	2	40	70
	3	40	
	4	40	
C: TWEE opsteltipe vrae KEUSE: Beantwoord enige EEN.	5	40	30
	6	40	
TOTAAL		150	120

7. Begin die antwoord op ELKE vraag op 'n NUWE bladsy, bv. VRAAG 1 – nuwe bladsy, VRAAG 2 – nuwe bladsy.
8. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1**

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.6 D.

1.1.1 William gebruik die ... leierskapstyl wanneer hy alle besluite sonder werknemer betrokkenheid neem.

- A demokratiese
- B transaksionele
- C outokratiese
- D laissez-faire

1.1.2 Beskikbaarheid van elektrisiteit moet in ag geneem word wanneer 'n ... as 'n visuele hulpmiddel gebruik word om inligting op 'n skerm te wys.

- A blaaibord
- B uitdeelstuk
- C plakkaat
- D data-projektor

1.1.3 Die ... maatskappy verskaf noodsaaklike dienste wat dalk nie deur die private sektor aangebied word nie.

- A persoonlike-aanspreeklikheids-
- B staatsbeheerde
- C publieke
- D privaat

1.1.4 Naidoo Handelaars het ... as 'n King Kode-beginsel toegepas, toe hulle regstellende programme ontwikkel het om die omgewing te beskerm en besoedeling te verminder.

- A verantwoordelikheid
- B deursigtigheid
- C aanspreeklikheid
- D dissipline

1.1.5 Die rol van die ... is om te verseker dat alle toerusting wat nodig is om werk te verrig, voorsien word.

- A werknemers
- B werkgewer
- C gesondheids- en veiligheidsverteenvoerder
- D produksiebestuurder

(5 x 2) (10)

- 1.2 Voltooi die volgende stellings deur die woord(e) in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

aggressiewe; armoede; beperkte; skuldbriewe; negatiewe;
skadeloosstelling; aandele; werkloosheid; onbeperkte; sekuriteitstelling

- 1.2.1 Fantasties Beperk het ... uitgereik om leningskapitaal by die publiek te verkry.
- 1.2.2 BD Versekeraars het die beginsel van ... toegepas toe hulle Styl Winkels vergoed het vir verliese weens 'n inbraak gely.
- 1.2.3 Die persoonlike bates van aandeelhouers kan nie verkoop word om die skuld van die publieke maatskappy te delg weens bankrotskap nie. Dit verwys na ... aanspreeklikheid.
- 1.2.4 Besighede hanteer ... as 'n sosio-ekonomiese kwessie deur beurse aan die gemeenskap te bied om die vlak van onderwys te verbeter.
- 1.2.5 Sipho hanteer Ann as 'n ... persoon deur na haar te luister sonder om met haar saam te stem. (5 x 2) (10)

- 1.3 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–J) langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.3.6 K.

KOLOM A		KOLOM B	
1.3.1	Leierskap	A	verwys na wat reg of verkeerd in 'n besigheid is
1.3.2	Effektetrusts	B	beleggings wat burgers die geleentheid bied om in die regering te belê
1.3.3	Etiese gedrag	C	spanlede versamel inligting oor mekaar
1.3.4	Stel van norme	D	gebruik 'n motiverende benadering met werknemers
1.3.5	Kragveld-ontleding	E	werknemers genereer stilweg idees op hulle eie voordat hulle dit met ander deel
		F	spanlede kom tot 'n ooreenkoms en bereik konsensus
		G	gebruik 'n instruksie-benadering met werknemers
		H	werknemers oorweeg al die ondersteunende en opponerende idees vir verandering
		I	verwys na die beginsel van wat reg en verkeerd is in die samelewing
		J	beleggings wat saamgevoeg word in 'n portefeulje wat deur 'n kundige bestuur word

(5 x 2) (10)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord ENIGE TWEE vrae in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet boaan 'n NUWE bladsy begin, byvoorbeeld VRAAG 2 op 'n NUWE bladsy, VRAAG 3 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 2: BESIGHEIDSGELEENTHEDE

- 2.1 Noem enige VIER faktore wat in ag geneem moet word wanneer beleggingsbesluite geneem word. (4)
- 2.2 Beskryf kortliks die voordele van die transaksionele leierskapstyl. (4)
- 2.3 Identifiseer die leierskapsteorie wat deur Temba toegepas word om sy werknemers te bestuur in ELKE stelling hieronder:
- 2.3.1 Temba gebruik verskillende leierskapstyle in verskillende omstandighede. (2)
- 2.3.2 Temba lei deur 'n voorbeeld te stel en beloon positiewe gedrag. (2)
- 2.4 Verduidelik die voordele van versekering vir besighede. (6)
- 2.5 Bespreek die areas van verbetering in die volgende aanbieding. (4)
- 2.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

DELI BEPERK (DB)

Zuki, die bemerkingsbestuurder van Deli Beperk, maak voorbereidings om 'n sakeverslag aan die raad van direkteure voor te lê. Sy is ten volle vertrouwd met die doelwitte van die aanbieding. Zuki het begin deur haarself voor te stel om haar geloofwaardigheid te bevestig. Sy het ook blaaiborde gemaak as 'n visuele hulpmiddel om haar inligting te ondersteun.

- 2.6.1 Haal TWEE faktore aan wat Zuki in ag geneem het toe sy vir haar aanbieding in die scenario hierbo voorberei het. (2)
- 2.6.2 Verduidelik die impak van blaaiborde as 'n visuele hulpmiddel. (4)
- 2.7 Bespreek die voordele van 'n maatskappy sonder winsoogmerk. (4)
- 2.8 Gee besighede raad oor hoe die volgende kriteria tot die sukses en/of mislukking van 'n vennootskap kan bydra:
- 2.8.1 Wetgewing (4)
- 2.8.2 Kapitaal (4)

[40]

VRAAG 3: BESIGHEIDSROLLE

- 3.1 Noem VIER korporatiewe maatskaplike investering (KMI)-fokusareas. (4)
- 3.2 Brei uit oor die belangrikheid van spandinamika-teorieë in die verbetering van spanprestasie. (4)
- 3.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

LIRA HANDELAARS (LH)

Die bestuur van Lira Handelaars het Vuvu aangestel om aan hul advertensieveldtog te werk. Vuvu het Ashley, Carston en Chantel gevra om saam met hom aan die projek te werk. Vuvu gee krediet aan lede vir hul positiewe bydrae. Hy verseker ook dat alle spanlede respek teenoor mekaar toon ten spyte van hul verskille.

Identifiseer TWEE kriteria vir suksesvolle spanprestasie deur Lira Handelaars vertoon. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 3.3 te beantwoord.

KRITERIA VIR SUKSESVOLLE SPANPRESTASIE	MOTIVERINGS
1.	
2.	

(6)

- 3.4 Verduidelik maniere waarop besighede 'n omgewing kan skep wat kreatiewe denke in die werkplek bevorder. (4)
- 3.5 Bespreek die impak van korporatiewe maatskaplike verantwoordelikheid (KMV) op besighede. (6)
- 3.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

NORMAN ONDERNEMINGS (NO)

Die bestuur van Norman Ondernemings hanteer verskillende tipes onprofessionele sakepraktyke van hul werknemers. Hulle praat direk met al die werknemers wat verlengde middagete-pouses neem. NO onderrig ook alle werknemers oor die impak van bedrog. Hulle verseker dat die gedragskode deur alle werknemers onderteken word wat hulle bewus maak van die inhoud daarvan.

- 3.6.1 Haal TWEE maniere aan waarop NO misbruik van werksyd as 'n tipe onprofessionele sakepraktyk hanteer, uit die scenario hierbo. (2)
- 3.6.2 Beskryf ander maniere waarop NO misbruik van werksyd as 'n tipe onprofessionele sakepraktyk kan hanteer. (4)
- 3.7 Bespreek die verhouding tussen maatskaplike verantwoordelikheid en drieboudige sleutelaspekte. (6)
- 3.8 Beveel maniere aan waarop professionele, verantwoordelike, etiese en effektiewe sakepraktyk uitgevoer behoort te word. (4)

[40]

VRAAG 4: DIVERSE ONDERWERPE**BESIGHEIDSGELEENTHEDE**

- 4.1 Gee enige VIER voorbeelde van nieversekerbare risiko's. (4)
- 4.2 Beskryf kortliks die aspekte wat in ag geneem moet word wanneer 'n multimedia-aanbieding ontwerp word. (4)
- 4.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

VALLEI HOTEL (VH)

Sethu, die eienaar van Vallei Hotel, pas die demokratiese leierskapstyl toe. Sy laat werknemers toe om aan besluitneming deel te neem. Sy verstaan dat die regte houding die regte atmosfeer skep. Sethu weerspieël ook die gedrag wat sy in haar volgelinge wil sien.

- 4.3.1 Haal TWEE rolle van persoonlike houding in suksesvolle leierskap aan wat deur Sethu in die scenario hierbo vertoon word. (2)
- 4.3.2 Gee Sethu raad oor situasies waarin die demokratiese leierskapstyl in die werkplek toegepas kan word. (6)
- 4.4 Bespreek *aannemingsvoordele* as 'n soort voordeel wat deur die Werkloosheidsversekeringsfonds uitbetaal word. (4)

BESIGHEIDSROLLE

- 4.5 Noem enige VIER menseregte in die werkplek. (4)
- 4.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

DEKKER VERWE (DV)

Dekker Verwe ervaar 'n groot hoeveelheid klagtes van klante oor hul verf wat afdop. DP het 'n paneel van kundiges versoek om 'n stel vrae te voltooi om 'n oplossing vir hul probleem te vind.

- 4.6.1 Noem die probleemoplossingstegniek wat DV in die scenario hierbo toegepas het. (2)
- 4.6.2 Verduidelik die voordele van kreatiewe denke in die werkplek. (6)
- 4.7 Bespreek hoe *onbillike advertensies* as 'n tipe onetiese sakepraktyk uitdagings vir besighede inhou. (4)
- 4.8 Gee besighede raad oor hoe hulle konflik in die werkplek moet hanteer. (4)

[40]**TOTAAL AFDELING B: 80**

AFDELING C

Beantwoord ENIGE EEN vraag in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van die vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op die vraag moet op 'n NUWE bladsy begin, bv. VRAAG 5 op 'n NUWE bladsy OF VRAAG 6 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 5: BESIGHEIDSGELEENTHEDE (BELEGGING: SEKURITEITE)

Voorkeuraandeelhouers is geregtig op sekere regte wat met hul belegging verband hou. Verskillende beleggingsvorme impak beleggers verskillend. Belegging in 'n vaste deposito bied beleggers die geleentheid om te besluit of hulle enkelvoudige rente of saamgestelde rente wil ontvang. Sommige beleggers belê in maatskappye wat op die Johannesburgse Sekuriteitebeurs (JSE) genoteer is.

Skryf 'n opstel oor belegging sekuriteite waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf kortliks die regte van voorkeuraandeelhouers.
- Bespreek die impak van die volgende beleggingsvorme:
 - Aandele
 - Vaste deposito
- Onderskei tussen *enkelvoudige rente* en *saamgestelde rente*.
- Gee besighede raad oor die funksies van die Johannesburgse Sekuriteitebeurs (JSE).

[40]**VRAAG 6: BESIGHEIDSROLLE (MENSEREGTE, INKLUSIWITEIT EN OMGEWINGSKWESSIES)**

Daar word van besighede verwag om die ekonomiese regte van hul werknemers te respekteer. Die werkgewer is verantwoordelik om menslike gesondheid en veiligheid in die werkplek te bevorder. Besighede hanteer verskillende diversiteitskwessies om die voordele van 'n diverse arbeidsmag te geniet.

Skryf 'n opstel oor menseregte, inklusiwiteit en omgewingskwessies waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf kortliks die ekonomiese regte van werknemers in die werkplek.
- Verduidelik die verantwoordelikhede van werkgewers om menslike gesondheid en veiligheid in die werkplek te bevorder.
- Bespreek maniere waarop besighede die volgende diversiteitskwessies in die werkplek kan hanteer:
 - Gestremdheid
 - Geslag
- Gee besighede raad oor die voordele van diversiteit in die werkplek.

[40]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150